

POSTANOWIENIE

23 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 23 sierpnia 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z wniosku K. Z. i K.1 Z.
z udziałem P. spółki akcyjnej w K.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na skutek skargi kasacyjnej P. spółki akcyjnej w K.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie
z 18 stycznia 2022 r., V Ca 1703/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od uczestnika P. spółki akcyjnej w K. solidarnie na rzecz wnioskodawców K. Z. i K.1 Z. kwotę 274 (dwieście siedemdziesiąt cztery) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia odpisu niniejszego postanowienia uczestnikowi do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w

art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie z 18 stycznia 2022 r. (sygn. akt V Ca 1703/21) uczestnik postępowania P. S.A. z siedzibą w K. oparł wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przesłance określonej przez art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Odnosząc się do powołanej przez stronę skarżącą przesłanki „przesądu” należy wskazać, że została ona skonkretyzowała poprzez sformułowanie następującego zagadnienia prawnego: „czy zgoda właściciela na posadowienie urządzeń przesyłowych może stanowić dla właściciela urządzeń przesyłowych trwały tytuł prawny do korzystania z nieruchomości na potrzeby posadowionych na niej urządzeń przesyłowych w szczególności w kontekście przepisów i procedury przewidzianej w ustawie z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości w sytuacji, z której - co ewidentnie wynika z w/w przepisów - decyzja wydana w trybie i na podstawie w/w przepisów (art. 70 Uggwn, względnie jego poprzednika w postaci art. art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości lub następcę w postaci art. 124 aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami) stanowi alternatywę zgody właściciela oraz jednoznaczny tytuł prawny do korzystania z nieruchomości w zakresie posadowionych urządzeń przesyłowych, względnie, czy taka zgoda może stanowić podstawę do stwierdzenia, że doszło do zawarcia umowy obligacyjnej o charakterze umowy użyczenia lub umowy o podobnym charakterze, z zastrzeżeniem terminowego charakteru takowej umowy (zawartej na czas technicznej używalności urządzeń), a co za tym idzie umowy która w istocie nie może być wypowiedziana przed upływem w/w terminu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.)”. Na okoliczność wykazania tego zagadnienia skarżąca zaprezentowała wywód prawny zawierający, w szczególności odniesienia do wybranych orzeczeń Sądu Najwyższego oraz rozważania

teoretyczne odnoszące się do wskazanej w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie jej skargi kasacyjnej problematyki prawnej dotyczącej służebności przesyłu i urządzeń przesyłowych.

Skarżąca nie sprostала wymogom stawianym w orzecznictwie Sądu Najwyższego dla wykazania przedmiotowej przesłanki przesądu. W orzecznictwie tego Sądu wyjaśniono, że za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie nowe i dotychczas niewyjaśnione. Zagadnienie to musi mieć charakter istotny i być zagadnieniem ściśle jurydycznym, tj. dającym się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 grudnia 2008 r., III CSK 285/08, IC BSN 2009, nr 4, s. 48). Chodzi przy tym o zagadnienie o charakterze abstrakcyjnym, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji, a jego rozstrzygnięcie będzie miało znaczenie nie tylko dla oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Z tej przyczyny przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej z powołaniem się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga wykazania przez skarżącego, że w sprawie występuje zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W rachubę wchodzi więc nie tylko określona staranność i nakład pracy w zredagowaniu zagadnienia, ale przede wszystkim o jurydyczne przedstawienie analizy stanu prawnego, orzecznictwa i wynikającego z tego problemu prawnego o takiej wadze, który może być uznany za istotne zagadnienie prawne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 listopada 2007 r., II PK 159/07, niepubl.). Podstawowym, bowiem celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). Pomimo że skarżąca zaprezentowała wywód jurydyczny wraz z przywołaniem wybranych orzeczeń Sądu Najwyższego, to nie można przyjąć, aby przez to wykazała istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które było już przedmiotem wielokrotnych wypowiedzi tego Sądu na kanwie rozpoznanych skarg kasacyjnych. Sąd Najwyższy wprost wyraził pogląd prawny, zgodnie z którym

alternatywą dla ustanowienia ograniczonego prawa rzeczowego uprawniającego do korzystania z cudzej nieruchomości na cele posadowienia na niej urządzeń przesyłowych jest ustalenie takiego tytułu o charakterze obligacyjnym. Taki tytuł dla przedsiębiorcy korzystającego z urządzeń przesyłowych może tworzyć najem lub dzierżawa (w zależności między innymi od tego, czy właściciel nieruchomości zażądałby wynagrodzenia za zezwolenie na korzystanie z jego nieruchomości na cele posadowienia na niej urządzeń przesyłowych). Do zawarcia tego rodzaju umowy ustawa nie wymaga żadnej szczególnej formy, a swoją akceptację dla związania się nią strony mogą wyrazić także przez czynności konkludentne (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2021 r., I CSKP 95/21, nie publ.). Nawet długo trwający stan faktycznych relacji między określonymi podmiotami (właścicielem gruntu lub jego użytkownikiem wieczystym a przedsiębiorcą eksploatującym urządzenia przesyłowe umieszczone na gruncie) nie może prowadzić do powstania zobowiązania o cechach obligacji rzeczowej, skutecznej *erga omnes*, a konstruowanie tzw. zobowiązania realnego może nastąpić tylko wówczas, gdy przewiduje to przepis ustawy, natomiast niedopuszczalne jest tworzenie innych zobowiązań realnych bez wyraźnej podstawy prawnej (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2011 r., III CZP 78/11, niepubl. oraz z 9 lipca 2021 r., II CSKP 138/21, niepubl.). Ewentualny, czysto obligacyjny stosunek uprawniający do posadowienia na nieruchomości urządzeń przesyłowych i ich eksploatacji, którego źródłem mogła być ustna zgoda właściciela, podlegałby ogólnym zasadom dotyczącym zobowiązań, w tym dotyczącym jego wygaśnięcia, a więc także regule dopuszczającej możliwość wypowiedzenia (także konkludentnego) zobowiązania bezterminowego o charakterze ciągłym (obecnie art. 365¹ k.c.) oraz ograniczającej skuteczność tego zobowiązania do relacji między stronami umowy, co jest równoznaczne z jego wygaśnięciem w razie zmiany właściciela w wyniku sukcesji singularnej (zob. postanowienie Sąd Najwyższego z 30 czerwca 2021 r., I CSKP 95/21). Tożsame stanowisko zostało w sprawie zajęte przez Sąd drugiej instancji. Z tych przyczyn nie można uznać, aby skarżąca wykazała, aby przyjęcie skargi kasacyjnej było uzasadnione z powodu wskazanego w skardze kasacyjnej zagadnienia prawnego.

Wskazać należy, że nie zachodzi również nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego - na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną - orzeczono na podstawie 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1¹ i § 3, 391 § 1, 398²¹ i 13 § 2 k.p.c. oraz przepisów § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 5 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800).

[PG]

[ms]